

Uit het Rijksmuseum in Amsterdam

Kris met schede, geschonken a door Cakra Adinigrat VIII,

an koning Willem I sultan van Madura

In 1835 ontving koning Willem I deze kris van de sultan van Madura, Cakra Adinigrat VIII. In een begeleidende brief dankte de sultan Willem I duizendmaal voor zijn benoeming tot commandeur in de Orde van de Nederlandse Leeuw. Hij schonk de koning een kris 'welke in mijne kraton is vervaardigd'.

Kris met rechte kling (52 cm) die versierd is met de pamor-techniek. De bovenkant van de kling heeft gouden decoraties van plantmotieven. Madurees heft met een greepvatting (selut) van gouden drijfwerk. De houten schede heeft een gouden overschede die gedecoreerd is met fijn drijfwerk van plantmotieven en vogels. De gouden schede (50,3 cm) heeft bovenaan een ornament in de vorm van een demon-kop, Boma, omringd door plantmotieven, waarboven een kroon. Deze kop was oorspronkelijk bezet met 117 diamanten. Twee diamantjes van het rozetje op het voorhoofd ontbreken. De schedemond (wranga) is gemaakt van vlekkenhout (kayu pelet).

Nawoord van de redactie.

Deze kris is een mooi voorbeeld van hoe de krisvormen van Oost Java, Madura en Bali kennelijk nog tot vroeg in de 19e eeuw met elkaar verweven waren. Een kris met een heft als deze zou nu op Madura niet meer gemaakt worden. We kennen dit type heft met deze typische 'harmonica' versiering nu enkel nog als afkomstig uit Bali en wordt daar *Danganan Cekab Redut* genoemd. Ook de vorm van de wranga is nu alleen nog maar in Blambangan (Oostelijk Java) en op Bali te vinden. Op Bali wordt deze niervorm *Batun Poh* genoemd, 'in de vorm van de pit van een mango'.

De naam *Kayu Pelet* is een algemene benaming voor gevlekt hout. Het hout van deze schedemond zou zeer wel Kembang of Pemoko kunnen zijn, zeer geliefde en dure houtsoorten. De vlekken zijn veroorzaakt door een schimmel die gedijt in vochtig hout. De aangetaste delen van het hout worden speciaal voor het maken van de wranga van krissen uitgezocht. Het prachtige, met diamanten versierde hoofd van Boma (de 'God van het Woud') wordt in deze vorm '*Bonaspati*' genoemd en had vroeger de functie het kwaad af te weren. Op Bali zie je soortgelijk koppen nog vaak in de architectuur verwerkt boven de ingang van huizen en tempels. Dit is een bijzonder fraaie kris met een heel mooie, gedateerde provenance.

Voor meer informatie over andere krissen die zich in het Rijksmuseum bevinden, verwijzen we de lezer naar een artikel in het kwartaalblad 'Aziatische Kunst' (uitgave Ver. Vrienden van Aziatische Kunst, 1996, nr.2) 'Krissen in het Rijksmuseum te Amsterdam' door David van Duuren.